

DOCENTS INSUBSTITUÏBLES: INVERTIR EN LES PERSONES QUE SOSTENEN EL DRET A L'EDUCACIÓ

5 D'OCTUBRE: DIA MUNDIAL DE LES I ELS DOCENTS

L'educació és un procés profundament **humà, emocional i relacional**. És part del teixit social medul·lar que permet desenvolupar capacitats per a la vida digna. I, sens dubte, **la columna vertebral** són les i els docents.

Tot i ser treballadors essencials, solen percebre salaris baixos en comparació amb altres professions de titulació similar (UNESCO & TTF, 2024). A això se suma una sobrecàrrega de treball que comporta riscos greus per a la seva salut física i mental, davant dels quals poques vegades reben suport.

La **desinversió crònica** als sistemes educatius i la **infravaloració de l'educació** i del professorat són dos factors que expliquen el greu dèficit de 44 milions de docents. A més, **un de cada tres docents que falten es necessita a l'Àfrica subsahariana**. Sense elles i ells, no podrem avançar en l'escolarització dels 250 milions de nens, nenes i joves que segueixen fora de l'escola a nivell mundial (UNESCO & TTF, 2024).

NECESSITEM MÉS DOCENTS EN CONDICIONS DIGNES

Qualsevol política de millora de la qualitat educativa ha de centrar-se a invertir en el cos docent, atès que, en els resultats de les proves de lectura i matemàtiques, **el professorat té entre dues i tres vegades més impacte que qualsevol altre factor escolar** (Oppen, 2019). Tot i això, els sistemes educatius s'enfronten a una escassetat generalitzada de professorat, un augment continuat de les taxes d'abandonament i la necessitat de reclutar talent a partir d'un grup cada vegada més reduït (Schweickert & Torres, 2026).

L'escassetat de professorat té efectes perjudicials en tot el sistema: incrementa les càrregues de treball, compromet la qualitat de l'ensenyament i desincentiva l'accés a la professió, cosa que debilita la qualitat de l'educació, accentua les desigualtats i compromet la resiliència dels sistemes educatius (Schweickert & Torres, 2026; UNESCO, 2025).

LA PRECARITZACIÓ NO S'HAURIA D'ASSOCIAR AMB ELS DOCENTS NI AMB L'EDUCACIÓ

En una enquesta duta a terme als sindicats docents, els **salaries baixos** són considerats el factor més influent en l'escassetat de docents. A aquest factor el segueixen la sobrecàrrega laboral, l'estatus professional baix i les possibilitats escasses de desenvolupament professional. En conjunt, aquests factors generen un estat constant de precarització laboral, que afecta profundament la salut física i mental (Arnold & Rahimi, 2024).

Les frustracions i desil·lusions davant la carrera provoquen una fuga massiva de docents: **la taxa d'abandonament a nivell global en educació primària es va duplicar els darrers anys, passant del 4,6 % al 9,1 %**. A l'Amèrica Llatina i el Carib, 8,7 de cada 10 contractacions docents són per cobrir places vacants per abandonament voluntari (UNESCO & TTF, 2024).

A més, val la pena recordar que **la docència ha estat històricament feminitzada i lligada a la desvalorització de les feines de cura** (Arnold & Rahimi, 2024). **Aquest biaix de gènere persisteix avui dia en les polítiques públiques i perpetua la precarització sobre una professió de la qual les dones representen el 68 %** (UNESCO & TTF, 2024).

EL PROFESSORAT A LA PRIMERA LÍNIA DE LES CRISIS I LES EMERGÈNCIES

Actualment, les crisis complexes, els desastres climàtics i els conflictes afecten l'educació de 258 milions de nens, nenes i adolescents en països com el Sudan, Veneçuela o el Iemen, entre 87 estats més (ECW, 2026).

Malgrat els buits de dades sobre educació en emergències, s'ha evidenciat que les i els docents són a primera línia: actuen com a para-xocs socials que protegeixen la infància de la violència o el reclutament, detecten traumes o desnutrició i mantenen viva la rutina escolar (UNESCO, 2025).

L'educació en emergències és vital i salva vides, però rep menys del 4 % dels fons d'ajuda humanitària global (Educo, 2025).

Si la manca de suport, formació i retribució digna és un problema generalitzat en la docència, en contextos de crisi aquesta precarietat s'aprofundeix. Davant l'escassetat docent, l'ensenyament recau sobre personal interí, comunitari i docent refugiat que treballa en aules improvisades, sota l'amenaça de grups armats, sense salaris regulats, sense prou recursos escolars, sense formació contínua ni suport psicosocial, i sent víctimes de traumes i estrès derivats del context (EiE Hub, 2024).

EL REPTA DIGITAL MÉS ENLLÀ DEL CLIC

Les aules de les escoles d'Oslo, amb taulers digitals i calderes, s'assemblen poc a les escoles rurals del Nepal, que no tenen serveis bàsics i a les quals s'entra descalç. Parlar de l'impacte de la tecnologia en l'educació exigeix reconèixer que **les diferències entre aules no són merament culturals o climàtiques, sinó el reflex de la bretxa nord-sud**,

el deute extern, la manca d'inversió pública i l'assignació dels fons d'ajuda oficial al desenvolupament.

Mentre que en algunes regions el debat gira al voltant de la intel·ligència artificial (IA), **en milions d'aules**, en contextos d'emergència i vulnerabilitat, **no hi ha connexió a internet ni energia elèctrica**. Tanmateix, no podem obviar el gran impacte de les tecnologies educatives i de la IA en les aules i en el futur de l'educació.

Si bé es promet l'ús de la tecnologia com una via per agilitzar la càrrega burocràtica i administrativa creixent, la manca de formació pedagògica adequada impedeix treure profit dels seus beneficis i acaba augmentant la sobrecàrrega docent i el desgast socioemocional (UNESCO, 2023; UNESCO & TTF, 2024).

Només el 51 % dels països compta amb un marc normatiu o un pla de competències digitals per al professorat (UNESCO, 2023).

L'informe **PISA** ha posat una vegada més sobre la taula l'efecte nociu de les pantalles i la IA en l'aprenentatge. En efecte, l'ús inadequat de les pantalles i la IA mina l'atenció perllongada, la lectura comprensiva i la tolerància a la dificultat de l'alumnat i, quan es deleguen les tasques a les màquines, es fa difícil avaluar l'aprenentatge real.

Com que les avaluacions tradicionals ja no reflecteixen l'aprenentatge, el professorat necessita tornar a l'observació, la conversa a l'aula i el rastreig del procés de pensament, cosa que requereix autonomia, marge pedagògic i flexibilitat. Tot i això, **el coll d'ampolla sol ser el sistema**, perquè exigeix resultats estandarditzats i depèn de marcs rígids que són difícils de canviar (Doucet, 2026).

RECOMANACIONS

L'educació està cridada a reformar-se per respondre a un panorama geopolític marcat per la inestabilitat i els reptes de la transformació tecnològica. Reivindiquem l'ensenyament com un procés radicalment humà, que requereix presència, empatia i mans. La tasca docent no es pot substituir per les màquines i això exigeix revaloritzar la professió docent, garantir els seus drets i complir, d'una vegada, els compromisos postergats amb l'educació global.

Perquè **sense docents no hi ha dret a l'educació**, des de la Campanya Mundial per l'Educació (CME Espanya) instem les administracions públiques, la cooperació internacional, les organitzacions socials i la comunitat educativa a defensar la professió i advocar per:

- 1 Augmentar la inversió pública nacional**, a fi de complir els compromisos internacionals, tot destinant almenys entre el 4 % i el 6 % del PIB o entre el 15 % i el 20 % de la despesa pública a l'educació pública i garantint prou recursos per dignificar les condicions salarials i laborals del professorat.
- 2 Complir el compromís de destinar el 0,7 %** de la renda nacional bruta (RNB) a l'ajut oficial al desenvolupament (AOD), tot garantint que l'educació sigui una prioritat de la cooperació internacional.
- 3 Destinar com a mínim el 10 % dels fons d'ajuda humanitària** a l'educació en contextos de crisi i conflicte, tot impulsant l'adhesió a la Declaració d'Escoles Segures i assegurant recursos específics per a la protecció, la regularització laboral, la retribució digna i el suport psicosocial del personal docent comunitari, interí i refugiat que sosté les aules al capdavant de les emergències.
- 4 Implementar programes d'acollida, mentories i itineraris de formació** i desenvolupament professional continu, públics i gratuïts, que acompanyin tant el professorat principiant com l'experimentat per frenar l'abandonament primerenc.
- 5 Invertir en el benestar i la salut mental del personal docent**, mitjançant eines públiques de suport psicosocial, l'atenció a la sobrecàrrega laboral, la simplificació i la reducció de tasques burocràtiques no pedagògiques que saturen la jornada laboral i la creació de xarxes de suport entre parells.
- 6 Impulsar campanyes de prestigi social**, beques d'estudi i carreres professionals motivadores i estables que convidin la joventut a ser part d'una aliança intergeneracional per al compliment integral de l'ODS 4.
- 7 Garantir el diàleg social i la participació activa**: assegurar la participació prèvia i vinculant de les organitzacions sindicals i del professorat no només en l'avaluació, sinó en el disseny i la planificació de les polítiques públiques educatives, la transformació digital i els plans de resposta en emergències.

REFERÈNCIES

- Arnold, B. & Rahimi, M. (2024), *Global Status of Teachers 2024*. Brussels: Education International (EI).
- Doucet, A. (2026). *Teaching, AI, and the Human Core of Education: The Future Worth Defending*. Brussels: Education International (EI).
- *Education Cannot Wait (ECW). (2026). Breaking barriers: Understanding educational exclusion in crises. Global estimates 2026 update .*
- EDUCO. (2025). *Educación en emergencias 2025: un año poco esperanzador*.
- EiE Hub. (2024, octubre 9). *Are teachers valued in Education in Emergencies? What we know and how we address the challenges*.
- OECD (2025), *Education at a Glance 2025: OECD Indicators*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/1c0d9c79-en>.
- Oppen, I. M. (2019). *Teachers Matter: Understanding Teachers' Impact on Student Achievement*. RAND Corporation.
- Schweickert, A., & Torres, R. (2026). *Teacher Shortages and the Global Retention Crisis in Public Education* (OECD Education Working Papers No. 342). OECD Publishing.
- UNESCO. (2023). *Informe de seguimiento de la educación en el mundo, 2023: Tecnología en la educación: ¿Una herramienta en los términos de quién? (Resumen ejecutivo)*.
- UNESCO & International Task Force on Teachers for Education (TTF) 2030. (2024). *Global Report on Teachers: Addressing teacher shortages and transforming the profession*. UNESCO.
- UNESCO. (2025). *Orientaciones sobre competencias para docentes en situaciones de emergencia y crisis prolongadas*. Oficina Regional de la UNESCO para América Central, México y Colombia.

Campaña Mundial por la
EDUCACIÓN
Coalición española www.cme-espana.org

CME_es

@CME_es

@CMEespana

La CME en España está liderada por:

Ayuda
en Acción

educar cura

entreculturas
ONG JESUITA

MADRE CORAJE

Esta publicación cuenta con la colaboración de la Cooperación Española, a través de la Agencia Española de Cooperación Internacional para el Desarrollo (AECID), sin embargo, el contenido de la misma es responsabilidad exclusiva de la Coalición Española de la Campaña Mundial por la Educación y no refleja, necesariamente, la postura de la AECID.

Con la financiación de:

MINISTERIO
DE ASUNTOS EXTERIORES, UNIÓN EUROPEA
Y COOPERACIÓN

aecid

cooperación
española

www.cme-espana.org